

Posudek oponenta na práci Jana Beneše – *Carl von Clausewitz a konflikty po studené válce*

Kolega Beneš si pro svou práci vybral klasiku války a autora, jeho hlavní dílo *O válce* je z dobrých důvodů hojně citované, ale málokdy citované jako celek. Jeho autor se v tomto posmrtně vydaném souboru projevuje jako autor odvážných, hlubokých a skvěle formulovaných charakteristik války a jejích aspektů a zároveň jako autor, plný připomínající banálností a mentorstvím v některých formulacích jednu z postav *Osud dobrého vojáka Tvejka*, onoho důstojníka trpící vysvětlující máníí (*Víte vojáku, co je to silnice? Silnice, to je cesta, kterou z obou stran obklopuje píkop. Víte, vojáku, co je to píkop...*). Zdá se mi, jako by stín autora, se kterým pracuje, tak trochu dopadal i na posuzovanou práci: její základní myšlenka je odvážná a stimulující, provedené obecně vzato silné a metodické a přece práce občas sklouzne do banality a naopak v některých místech, které její téma nabízí, zůstává nevyužitá.

Přede vším je ovšem třeba ocenit způsob, jakým autor téma uchopil a úroveň, na níž se mu podařilo pracovat. Autor vlastně zpracoval ty i témata, která sama o sobě by mohly být námětem bakalářské práce a vyhnul se i nástrahám, které plynou z tohoto pojetí i těch ch slavných teorií války, kdy autor přechází od témat a přitom k fládnému nekonečnému nad rámec dosud známých obecností. K tomu autorovi pomohla dobře rozvržená struktura práce i zjevný silný vlastní zájem o téma.

Autor pracuje s českou i německou verzí stejného Clausewitzova díla *O válce* stejně jako se současnými pracemi o tomto autorovi. Přece se však zdá, že by-li Clausewitz vojenským myslitelem, relevantní je pro autora práce především první z těchto dvou slov. Zůstává záhadou, proč autor vycházející z celku rozsáhlé relevantní odborné literatury má zapotřebí tak často odkazovat na doslova českému vydání a citovat z něj i vyslovené banality a samozřejmosti, jako třeba tvrzení, že Clausewitzovo dílo je třeba chápat v dobovém kontextu (viz s. 21). Je to více než ale překvapí to, co následuje a namísto analýzy dobového kontextu celku plochý flivotopis, doslova přetékáající místy a letopisy bitev, ale neanalyzující intelektuální kontext a nezmiňující z hlediska *intelektuální* biografie tak zásadní momenty jako diskuse s Fichtem (srov. s. 21-3). Přitom je dána banalitám inspirativním především pro fanouky úzce pojaté vojenské historie.

To souvisí i s mezemi komparace a autor výslovně říká, že se nebude zabývat terorismem, povstáním, a protipovstaleckým operacím, ale pouze konvenčním rámcem diskutovaných válek (tedy války v Zálivu 1991, války v Afghánistánu 2001 a války v Iráku 2003). To je jistě možnost, která se nabízí, nicméně co nám potom z těchto válek (zejména druhých dvou) zbývá? Nebyl právě terorismus, povstání a protipovstalecké operace jejich klíčovými součástí?

Jakkoli je literatura, s níž autor pracuje, pro účely bakalářské práce jistě víc než postačující, je škoda, že do ní autor nezahrnul Schmittovu *Teorii partyzána*. Její autor totiž představuje právě takovou analýzu Clausewitz, která klade důraz na nekonvenční vojenské momenty v širším jeho kontextu i myšlení. Clausewitz zde i portrétuje nejen jako myslitele vycházejících konvenčních státních, ale také jako autor zachycující nové, národní války, které jsou nejen totální, ale mají v sobě i složku partyzánství. Napoleonské války, vzdáleny tomu, aby byly pouze epochou konvenční války, jsou rovněž dobou zrodu pojmu *guerilla*, právě tak jako situací, kdy výzvu k *insurgency* a partyzánské válce vydává pruský král. Jsem přesvědčen, že právě srovnání Clausewitz s nepravděpodobnými momenty válek by bylo zajímavé a stimulující. Chápu ovšem, že pro rozšíření bakalářské práce si je musel autor omezit. Ostatně, v kterém prvku nekonvenčního válčení se autor stejně nevyhne a např. sebevražedné útoky mu vrátí do hry pojem *frikce*, jak autor ukazuje na s. 49.

Autorova aplikace Clausewitz je dle názoru oponenta v zásadě inspirativním a plodným myšlenkovým experimentem, který ovšem vede k problematickému i projektivnímu užívatelství pojmu. Afl lehce bizerně působí kapitola o švédské ctnosti, kdy autor tímto poněkud archaicky a projektivně znějícím pojmem známkuje válčí strany v jednotlivých momentech. Sporná je rovněž pasáž o vztahu války a politiky, kde autor vychází z notoricky známého bonmotu o válce jako pokračování politiky jinými prostředky. Autor zde ztotožňuje politiku s diplomacií jakožto prostředkem, takže sleduje to, do jaké míry válka následovala snahu diplomaticky vymoci jednotlivé cíle. Poněkud nejasně zde přitom pracuje s politickými obsahy těchto cílů, a tak se zde

setkáme s formulacemi jako: *š Válka zde nebyla pokračováním politiky jinými prostředky. Z jedné strany se jednalo o symbolický útok bez konkrétního politického požadavku, a z druhé strany se jednalo o vojenskou odpověď, snahu zajistit bezpečnost a svrhnout režim, který tento útok podporoval.... Snaha donutit Irák, aby se vzdal své vlády... byly spíše silové a vojenské požadavky, než politické.* (s. 45-46) Existuje snad nějaký politický cíl než změna režimu a snaha svrhnout vládu?

Autor v zásadě píše kultivovaným jazykem, občas se mu vloudí formulace, která zavání nechtěnou komikou (*š Po útocích 11. září, které oživovaly americkou odbornou i laickou veřejnost - s. 46, š celistvou komplexitou - s. 58*), občas se mu nevydájí slovosled v příkladech nebo jsou tyto příklady doslovné. Za detailní ukázkou špatného stylu v jinak dobře napsané práci považuji i rozsáhlou citaci detailního líčení 11. září na s. 33, jednak je to pro autorovu práci nadbytečně uváděný údaj, který všichni znají a jednak by je nemusel citovat z *D jin Afghánistánu*.

Kolega Beneš napsal práci, která nejen splňuje požadavky kladené na tento typ prací, ale má i některé prvky lehké nadprůměrnosti. Projevuje hluboký zájem a musím se přiznat, že jsem nad známkou dlouho váhal. I přesto, že by asi bylo možné práci hodnotit i lépe, navrhuji známku *velmi dobrá*.

Ondřej Slaálek